

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen voimavarana Ylöjärvellä

Tarja Suhonen, Ylöjärven opetuspäällikkö

23.9.2021

Tunne- ja vuorovaikutuksen opetus Ylöjärvellä

- Ylöjärven kaupungin perusopetuksessa painotetaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetusta ja oppimista.
- Painotus on ollut tuntijaossa elokuusta 2016 alkaen luokille 1, 2, 7 ja 8. Näillä luokilla on yksi vuosiviikkotunti tunne- ja vuorovaikutustaitoja.
- Opetukseen on kirjattu oma opetussuunnitelma, jossa on määritelty vuosiluokkien tavoitteet ja sisällöt. Toiminnassa hyödynnetään myös Yhteispelin toimintamalleja ([Yhteispeli](#)).

Tunne- ja vuorovaikutuksen opetus Ylöjärvellä

- Luokilla 1-2 luokanopettajat pitävät tunne- ja vuorovaikutustunnit.
- Luokilla 7-8 pääsääntöisesti luokanvalvojat pitävät tunnit.
- Lukuvuositodistukseen opetuksesta annetaan hyväksytty/hylätty-merkintä.
- Opettajia on koulutettu tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamiseen sekä opettajat ovat yhdessä miettineet tuntien sisältöjä. Myös oppilailta on kysytty ideoita ja toiveita.
- Oppilailta kuultua: "Ellei tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelua nosteta selvästi tunneilla puheeksi, jää se helposti muun opetuksen varjoon, eivätkä kaikki edes huomaa silloin tällaisen opetuksen tarkoitusta."

OPS, vuosiluokkien 1-2 tavoitteet

Opetuksen tavoitteet 1. luokalla	Opetuksen tavoitteet 2. luokalla
Tunnetaidot	
T1 Oppilas harjoittelee nimeämään tunteita.	T1 Oppilas osaa nimetä tunteita.
T2 Oppilas harjoittelee tunnistamaan tunteita itsessä ja toisissa.	T2 Oppilas harjoittelee säätämään omia tunteitaan ja huomioimaan toisten tunteita.
Vuorovaikutustaidot	
T3 Oppilas ymmärtää, miksi tunne- ja vuorovaikutustaitoja harjoitellaan.	T3 Oppilas ymmärtää, miksi tunne- ja vuorovaikutustaitoja harjoitellaan.
T4 Oppilas harjoittelee toisten kuuntelemista ja oman puheenvuoron odottamista.	T4 Oppilas harjoittelee toisten kuuntelemista ja oman puheenvuoron odottamista. Oppilas harjoittelee kysymään ja kommentoimaan toisen kertomaa asiaa.
T5 Oppilas rohkaistuu kertomaan ajatuksiaan omalla vuorollaan.	T5 Oppilas harjoittelee vuorottelua ja keskustelua.
T6 Oppilas kokee kuuluvansa ryhmään ja ymmärtää oman toimintansa merkityksen ryhmässä.	T6 Oppilas toimii aktiivisena ryhmän jäsenenä.

OPS, vuosiluokkien 1-2 sisällöt

1. luokka	2. luokka
Tunnetaidot	
Harjoitellaan tunteiden nimeämistä. Opetellaan tunnistamaan omia tunteita sekä huomioimaan kaverin tunteita. Suhtaudutaan hyväksyvästi erilaisiin koulupäivän aikana herääviin tunteisiin pohtien ja harjoitellen samalla hyviä keinoja säädellä niitä (esim. Yhteispeli: Teen itse -tuokio ja Luokkapiiri, Askeleittain-menetelmä, Hyvää mieltä yhdessä).	
Opetellaan nimiä lapsen arjessa tutuille tunteille (esim. ilo, suru, innostus, pelko, kiukku, jännitys). Harjoitellaan nimeämään ja kuvaamaan tunteita esim. kuvien ja sanakorttien avulla. Opetellaan tunteiden nimiä erilaisten luokan yhteisten leikkien ja harjoitusten avulla.	Opetellaan tunnistamaan omia ja kaverin tunteita keskustelemalla erilaisista koulupäivän aikaisista tunteista. Harjoitellaan tunteiden tunnistamista itsessä ja muissa erilaisten harjoitusten (esim. still-kuvat, pantomiimi, draama, videot, sadut) avulla.

OPS, vuosiluokkien 1-2 sisällöt

1. luokka	2. luokka
Vuorovaikutustaidot	
<p>Keskustellaan vuorovaikutustaidoista sekä niiden merkityksestä erilaisissa tilanteissa. Harjoitellaan ohjatusti kuuntelemista, oman asian esittämistä, vuorottelua sekä yhteisten sääntöjen noudattamista ja neuvottelutaitoja. Rakennetaan tietoisesti hyvää luokkahenkeä. Tiedostetaan aikuisen esimerkin vaikutus vuorovaikutustaitojen oppimisessa.</p>	
<p>Keskustellaan, mitä on kuunteleminen (katsekontakti, hiljentyminen) ja harjoitellaan sitä erikokoisissa ryhmissä. Rohkaistaan jokaista oppilasta kertomaan lyhyesti oma asiansa.</p> <p>Pelataan ja leikitään leikkejä, joiden tehtävänä on rakentaa luokan yhteishenkeä. Ohjataan oppilaita huomaamaan yhteistyön merkitys hyvän ilmapiirin rakentajana. Opetellaan kaikkien luokkakavereiden nimet ja luodaan luokalle yhteiset säännöt.</p>	<p>Harjoitellaan kaveritaitoja opettelemalla esim. tervehtimään kaveria asiallisesti.</p> <p>Harjoitellaan ja rohkaistaan kysymysten tekemiseen sekä rakentavan ja myönteisen palautteen antamiseen.</p> <p>Opetellaan ja harjoitellaan ohjatusti pari- ja ryhmätyöskentelyä. Keskustellaan avun pyytämisestä, harjoitellaan sitä ja rohkaistaan siihen erilaisissa tilanteissa (esim. Yhteispeli: Teemme yhdessä, Juttutuokio ja Luokkapiiri).</p>

Vuosiluokat 3-6 OPS

Luokat 3-6 (ei omaa oppituntia)

Tunnetaidot

Ymmärretään tunnetaitojen merkitys itselle ja yhteisölle. Syvennetään tunteiden tunnistamista itsessä ja kaverissa. Suhtaudutaan hyväksyvästi erilaisiin koulupäivän aikana herääviin tunteisiin pohtien samalla yhdessä hyviä keinoja säädellä niitä. Näiden taitojen harjoitteluun soveltuvat esim. Yhteispelin toimintatavat (Teen itse -tuokio ja Luokkapiiri) sekä leikit, yhteiset harjoitteet ja draama.

Vuorovaikutustaidot

Vahvistetaan ymmärrystä vuorovaikutustaidoista sekä niiden merkitystä elämässä. Harjoitellaan ohjatusti kuuntelemista, oman asian esittämistä, vuorottelua, neuvottelua sekä yhteisten sääntöjen noudattamista ja toisen mielipiteen kunnioittamista. Rakennetaan tietoisesti hyvää luokkahenkeä. Opetellaan toimimaan erilaisissa ryhmissä ja pyytämään tarvittaessa anteeksi. Huomioidaan vuorovaikutustaitojen merkitys myös sosiaalisessa mediassa. Tiedostetaan aikuisen esimerkin vaikutus vuorovaikutustaitojen oppimisessa. Näiden taitojen harjoitteluun soveltuvat esim. Yhteispelin toimintatavat (Teemme yhdessä ja Luokkapiiri) sekä erilaiset leikit ja pelit.

OPS, vuosiluokkien 7-9 tavoitteet

7. luokka	8. luokka
Tunnetaidot	
T1 Oppilas tunnistaa tunteita itsessä ja osaa ilmaista tunteitaan.	T1 Oppilas osaa ilmaista ja säädellä tunteitaan.
T2 Oppilas harjoittelee tunnistamaan tunteita toisissa ja huomioimaan toisten tunteet omassa toiminnassaan.	T2 Oppilas tunnistaa toisten tunteita ja huomioi muiden tunteet omassa toiminnassaan.
Vuorovaikutustaidot	
T3 Oppilas ymmärtää tunne- ja vuorovaikutustaitojen merkityksen erilaisissa arjen tilanteissa.	T3 Oppilas osaa hyödyntää opittuja tunne- ja vuorovaikutustaitoja koulun arjessa ja omassa elämässään.
T4 Oppilas harjoittelee kuuntelua, kertomista ja vuorottelua parin kanssa ja ryhmässä.	T4 Oppilas osaa vuorotella ja harjoittelee neuvottelua.
T5 Oppilas harjoittelee vastuunottamisen ja toisten huomioon ottamisen taitoja.	T5 Oppilas osaa ja haluaa toimia aktiivisesti ja rakentavasti ryhmän jäsenenä.

OPS, vuosiluokkien 7-9 sisällöt

7-9 luokat

Suhtaudutaan hyväksyvästi uuden ryhmän ja murrosiän aikaansaamiin tunteisiin sekä harjoitellaan rakentavia tapoja ilmaista niitä. Keskustellaan erilaisten tunteiden merkityksestä itselle ja ryhmälle sekä harjoitellaan tunteiden tunnistamista myös arkipäivän tilanteiden pohjalta.

Opetellaan tunnistamaan tunteiden aiheuttamia reaktioita kehossa. Harjoitellaan epävarmuuden tunteen ja ahdistuksen sietämistä (stressinhallintakeinot), pettymyksensietokykyä ja vihanhallintaa (esim. Aggression hallintamallit SUTUHAKA ja KUKIPASO).

Keskustellaan hyvän luokkahengen merkityksestä oppimiselle. Pohditaan hyvän ja ystävällisen käytöksen merkitystä koulun arjessa. Rohkaistaan oppilasta osallistumaan luokan yhteisiin peleihin, leikkeihin ja harjoituksiin, joiden tehtävänä on rakentaa luokan yhteishenkeä. Tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia tulla kuulluksi (esim. Yhteispelin Juttutuokiot).

OPS, vuosiluokkien 7-9 sisällöt

Harjoitellaan rakentavaa toimintaa koulun arjesta kumpuavissa sosiaalisissa ristiriitatilanteissa niin kasvotusten kuin sosiaalisessa mediassakin.

Kannustetaan oppilasta aktiiviseen osallistumiseen ryhmässä: harjoitellaan työnjakoa, omien vahvuuksien esille tuomista, toisen vahvuuksien huomioimista ja niiden hyödyntämistä esimerkiksi Teemme yhdessä -tuokioissa. Luodaan luokkaan leikkien ja pelien avulla tilanteita, joissa oppilas huomaa yhteistyön merkityksen.

Harjoitellaan kaverinlukutaitoa: toisen tunteisiin eläytymistä, empaattista kuuntelua, palautteen antamista, avun tarjoamista ja pyytämistä, toisen mielipiteiden ja reviirin kunnioittamista sekä anteeksi pyytämistä.

[Blogitekstini "Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus yläkoulussa"](#)

Vuosiluokka 9

9. luokka

Hyödynnetään koulun lähellä olevia yhteistyötahoja (esim. päiväkodit, alakoulut, vanhainkodit, TET-paikat), jotta oppilaat pääsevät harjoittelemaan oppimiaan taitoja myös koulun ulkopuolella. Yhteistyön avulla pyritään herättelemään oppilaissa myös esimerkiksi kiitollisuuden ja myötätunnon tunteita.

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus korona-aikana alakouluissa

- Kuuntelua, keskustelua ja läsnäoloa on tarvittu paljon. Erityisesti tämä korostui etäopetusjaksojen aikana.
- Etäopetuksessa oppilaisiin oltiin yhteydessä ryhmänä, mutta myös henkilökohtaisesti. Luotiin luottamusta ja turvallisuutta.
- Sosiaalisen kontaktin puute näkyi ja sitä yritettiin helpottaa erilaisin pari- ja ryhmäkeskusteluin. Lähiopetuksessa käytetään paljon luokkapiiriä (Yhteispeli).

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus korona-aikana alakouluissa

- Oppilaille on annettu aikaa myös vapaampaan keskusteluun: oppilaat saavat puhua ajatuksistaan, huolistaan ja peloistaan.
- Kuulumisten kysely, keskustelu, säännöllinen yhteydenpito ja toisten kannustaminen ovat olleet tärkeitä.
- Ilonaiheita on koottu Minun Aurinkooni ja huolia Myrskypilvenkuviin.

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus korona-aikana alakouluissa

- On nimetty tunteita ja mietitty, millaisiin tilanteisiin eri tunteet liittyvät.
- On puhuttu yksinäisyydestä ja jaettu ideoita, mitä sille voisi tehdä.
- On luettu tunteista kertovia kirjoja, käytetty tunnekortteja, kerrottu ikävästä ja ilosta.
- Oppilaat pitävät tärkeänä yhteistoiminnallisia tunteja, joissa kaikki pääsee puhumaan ja tekemään yhdessä.

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus korona-aikana yläluokilla

- Verkkokeskusteluissa on opeteltu mm. toisten kuuntelemista, vuorottelua ja puheenvuoron pyytämistä.
- On pohdittu kiusaamisen torjuntaa, toisten ihmisten kunnioittamista, sosiaalisia taitoja ja vuorovaikutusta kouluyhteisössä.
- On toteutettu Yhteispelin luokkapiiriä, tehty tsemppijulisteita, harjoiteltu kaveritaitoja, pohdittu, millä onnellisuuden portaalla kukin on, käsitelty kiusaamista sekä siihen puuttumista.

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus korona-aikana yläluokilla

- On tutustuttu keinoihin tunnistaa ja käsitellä haastavampia tunteita, kuten vihaa ja stressiä.
- On harjoiteltu rentoutumista.
- On kerätty selviytymisvinkkejä etäopetukseen ja poikkeustilaan sekä tehty harjoituksia, joissa voi tunnustella omaa hyvinvointiaan ilman, että sitä tarvitsee raportoida muille.

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus korona-aikana yläluokilla

- Tunteita on käsitelty keskustelun lisäksi piirtämällä ja valokuvaamalla.
- On tehty "Hyvänmielen"-videoita toisille.
- On kirjoitettu "Kiitollisuuspäiväkirjaa" ja kiinnitetty erityisesti huomiota onnistumisiin.
- On kysytty mahdollisimman usein kuulumisia, tuntemuksia ja ajatuksia.

Saadut palautteet

- Ensimmäisillä luokilla tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus on erittäin tärkeää.
- Tunneilla on voitu rakentaa luokan oppilaiden välistä luottamusta, hyvää ilmapiiriä, toisten ymmärtämistä sekä osoittaa välittämistä.
- Yhteispelin "Luokkapiiri" ja "Teen itse" -tunti ovat olleet suosittuja ja odotettuja oppilaiden mielestä.
- Moniammatillisissa palaverissa on saatu positiivista palautetta siitä, että opetamme säännöllisesti tunne- ja vuorovaikutustaitoja.

Saadut palautteet

- Opettajat kokevat luokkapiirin vahvistavan luokkahenkeä.
- Koulutuksissa opettajamme ovat kuulleet, että meidän antamaa tuntiresurssia olisi haluttu muihinkin kuntiin.
- Empatiataitojen ja toisen tunteiden huomioiminen on vanhempien mukaan edistänyt luokkahenkeä ja oppilaiden kouluviihtyvyyttä.
- Oppilaiden mielestä tuntuu turvalliselta, kun voi kertoa rehellisesti, miltä tuntuu ja asioista keskustellaan paljon.

Saadut palautteet

- Jännittämiseen tunne- ja vuorovaikutustunnit ovat tuoneet helpotusta.
- Kiusaamista vähentävä vaikutus on havaittu.
- Oppilaat pystyvät työskentelemään luokassa kenen kanssa vaan.
- Oppilaiden mielestä erilaisten mielipiteiden ymmärtäminen on helpompaa.
- Oppilaiden mielestä tunnit ovat olleet hyödyllisiä.
- Etäopetuksen aikana soitettujen puheluiden merkitys on ollut suuri, sillä niistä heijastuu välittäminen.

Saadut palautteet

- On oppinut miettimään tarkemmin esim. omaa some-viestintää: miltä se kuulostaa tai tuntuu vastaanottajasta.
- On oppinut miettimään, kuinka kiistoja voisi ratkaista.
- Kun tunnilla on käsitelty esim. kiusaamista, on ollut helpompi mennä puhumaan opettajalle kiusatuksi tulemisen tunteista.
- Kun on yhdessä ensin jaettu kuulumisia ja keskusteltu niistä, on ollut helpompaa sen jälkeen jatkaa muiden koulutöiden parissa.

Tunne- ja vuorovaikutusopetuksen näkyminen muussa koulun arjessa

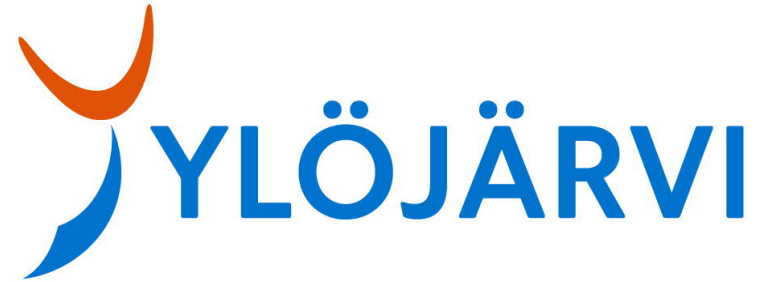
- Opittuja asioita harjoitellaan muillakin oppitunneilla ja kaikessa toiminnassa koulupäivän aikana.
- Olemme laajentaneet tunne- ja vuorovaikutusopetuksen näkymistä arjessa niin, että meillä on joka lukuvuosi yhteinen tavoite kaikissa peruskouluissa: on ollut työrauhapainotusta, positiivisen kannustuksen viikot (2020-2021) ja laaja-alainen hyvinvointi (2021-2022).
- Yhteisen tavoitteen toteuttamisen suunnitteluun ja toimeenpanoon osallistetaan oppilaita. Myös palautetta kysytään oppilailta.

Mitä seuraavaksi?

- Tarkastellaan, onko tarvetta päivittää tunne- ja vuorovaikutuksen opetussuunnitelmaa ja miten voisimme kehittää tätä opetusta.
- On jo noussut esiin, olisi tarpeellista jatkaa yläkoulussa myös 9. luokalla tunne- ja vuorovaikutuspainotusta omalla oppitunnilla.

Tarja Suhonen
Opetuspäällikkö
p. 050 342 2602
tarja.suhonen@ylojarvi.fi
www.ylojarvi.fi
Twitter @suhonentarja

